

کندहार

سماوات
کند



صدر اعظم پناغلی نور احمد اعمادی په داسې حال کې چې د کندهار په
خرقه شریف کې دنده حضرت سرور کائنات [ص] سپینځلی
روح ته دعا کوي په عکس کې د کندهار والي پناغلی
محمد صدیق هم لیدل کېږي.

(او د ناصیل کې د پښتو پر دوهم مخ)

د جاپان په جهاني

نندارتون کې د افغانستان
کېدون

د ثور په ۱۶ نېټه والا حضرت
شهزاده احمد شاه او د هغوی
میرمن والا حضرت خاتول د
جاپان د امپراطور د کورنۍ او
حکومت په بلنه د جاپان د اوسا کا
په [۷۰-۸۰ کپو] جهاني نندارتون
کې د افغانستان د مخصوص
ورځې په مراسمو او د جاپان د
نځو برخو په لیدلو کتنو کې
د کپون د پاره د تجارت د ښاغلي
وزیر په شمول جاپان ته ولاړل
موږ د همدې نندارتون په مناسبت
د لاندې لیکنه د گرانو اوستونکو
د پاره خپر وو .

نندارتون:

لومړی بین المللي نندارتون
وارد واره په ۱۸۵۹ کال کې په
لندن کې جوړ شو . شهزاده
«البرت» د ملکی «ویکتوریا»
میرمه د دغه نندارتون په جوړولو
کې پوره د لچسپې درلوده او
کم وخت چې آوارسونو په خپله
د ملکی په لاس باندې افتتاح و
دغه نندارتون یې په یوه داسې
نځای کې جوړ کړ چې د هغه نځای
ټوله آبادی په ټیټه او اوسپنه
تپاره سوی وه [په ۷۰۰ مخ کې]

د ساحې د توسعې په باب یې د کندهار سر پرست ښاروال ته هدایت ورکړ .
ښاغلي صدراعظم او ورسره ملگری د دغې ورځې پر پنځو بجو د کابل ولور ته روان شول .

صدراعظم ښاغلي اعتمادی

او ملگری وزیران یې د هیواد په شمالي اولویدیځو
ولایتو کې د اتلس ورځنۍ مسافرت په وروسته
کندهار هم ولید

کندهار د ثور لومړۍ نېټه :-

صدراعظم ښاغلي اعتمادی د صدات دوه مرسدیا ل د
پوهنې وزیر د کتور عبدالدیوم او د ښاغلي صدراعظم
نور ملگری وزیران او ذوات چې د حمل په غور لسمه ورځ د
اجتماعي عمراني او کلتوري چارو د کتلو په پاره د هیواد
شمالي اولویدیځو ولایتو ته تللي و کابل ته د بیرته تګ
په لاره کې پرون د حمل په ۳۱ نېټه د غرمې له وروسته په
دو بجو کندهار ته راوړسیدل .

ښاغلي صدراعظم په دغه اتلس ورځنۍ مسافرت کې
د سمنگا نو بلخ ، جوزجان ، فاریاب ، بادغیس ، هرات او غر
ولایتو ته تللي او د نوموړو ولایاتو د مسئلو او مشکلاو په
پاره کې د خبرو په ضمن کې له خلکو سره نژدې تماس
نیولی او له دوی سره د ټولو مهمو اجتماعي مسئلو په باب
غږیدلی دی .

ښاغلي صدراعظم په ټولو نځایو کې د معظم ټولواک
همایونی اعلی حضرت پي آرزو سکاني شاهانه رعیت ته
ورسولې او د شمالي اولویدیځو ولایتو عمراني اجتماعي
کلتوري چارې یې په مفصل ډول وکتلې .

ښاغلي صدراعظم او دده ملگری وزیران چې د کندهار
ولایت ته راوړسیدل د غرمې ډوډۍ یې د کندهار له والي
او عسکري قوماندان او ددی نځای له مخور ورسره و خو په له
د صدراعظم ښاغلي نور احمد اعتمادی او دده ملگری
وزیرانو په دل ارام کې د کندهار د ولایت د والي ښاغلي
محمد صدیق عسکري قوماندان تورن جنرال محمد سعید
د محکمې رئیس ښاغلي مولوی عبدالواسع ، سرپرست
ښاروال ښاغلي محمد افضل [شیردل] او د کندهار د یو شمیر
مخورو له خوا هر کلي وشو .

ښاغلي صدراعظم کابل ته روانیدونه پخوا د حضرت
محمد [ص] خرقې ته ولاړل او د حضرت سرور کائنات روح
ته یې د دعا وکړه او درود یې ورواستاوه او د خرقې شریفې

د امتياز خاوند: د طلوع افغان نشراتي موسسه
مسئول مدير: زلمي (بارك)

کالني بيه

کندهار

ميا شخني خپرونه
تاريخي، اجتماعي، علمي، ادبي
اداره: د شهيدانو ويات
د تاسيس کال ۱۳۳۹
د يوولسم کال دوهمه کڼه
پرله پسې کڼه ۱۱۶
په کندهار کې [۲۸] افغاني
د هيواد په داخل کې [۳۳]
په دېاندليو هيوادو کې يوهالر
د غويي مياشت
۱۳۴۹ لمريز کال

ددې کڼې مضا مين

د چاپان په جهاني نندارتون کې د افغانستان کلون دېشتي

دوهم مخ	بحث او انتقاد
۱ مخ	د ټولنې د اجتماعي تکامل
۵ مخ	د حب مزايایي
۹ مخ	افکار
۱۰ مخ	ادبيات څه شي دي؟
۱۱ مخ	د اوښکو فواره
۱۲ مخ	نا توراليزم - رومانيزم
۱۳ مخ	ادبي برم څه سو؟
۱۴ مخ	د پسرلي موسم
۱۵ مخ	د لوبکو وال مناجات
۱۶ مخ	علامه اقبال
۱۷ مخ	ليازمني
۱۸ مخ	د ادب وپومي
۱۹ مخ	د کندهار هغه نادره شعرا چې د زمالي په مختلفو ...
۲۱ مخ	د فرانسې ټولې موسسه جوړوونکي
۲۲ مخ	د نړۍ معماري
۲۳ مخ	فانوني اوسي!
۲۴ مخ	د انسانانو لومړۍ اختراع
۲۵ مخ	په نړۍ کې لومړۍ مجله
۲۶ مخ	د هنر په باغ کې رژېدلي گلان
۲۷ مخ	
۲۸ مخ	

[illegible]

LIBRARY OF CONGRESS
ISLAMABAD OFFICE
18 APR 2005
6 CONTINUATION 6

بحث او انتقاد

مدني ژوند کوم چي انسان له د حاصلولو
په لار کښي کړي ندي گامونه اخلي ددومرو کسانو
او مصيبتونو سره مخامخ نه وي .

د اجتماعي نظام غرځونه په خپل عادي
حالت کي سره غرځي او هره پرزه يي خپله
وظيفه د وخت د آهنگ سره سم اجرا کوي .

پر خلاف که چيري د لوي جامعي د پوي
دوري حالت پاي ته ورسېدي او دارتفا غځه
د دوهم حالت ډېره کوله او خوښي ئې د اجتماعي
ناموس د تکامل هر کلي ته کاوه داته له يوازي

موږ بايد د اجتماع د عقل او پوهنا ئې له خوا غځه
نيمگړي و بولو بلکه دهغي جامعي د الحطاط
او فنا حکم هم بايد صادر کړو . ليکن دلته بيا

اجتماعي شعور راوړن او وړوندي کيږي او
خپل د اوينتوب او لوي ژوند د افکارو د
عکس العمل په شکل په جامعه کښي ښکاره
کوي د ژوند د تمدن او آرا او نظرياتو سره د

پوي خوا په مجادله پيل کوي او هغه ته د شک او
ارتياب په سترگه گوري د پلي خوا غځه زاپه
دودونه چي د زمانې د اوينتو سره نور لو د عملی
کيدو غاي نه وي ورته پاته غندي .

د بحث او انتقاد ضرورت هغه وخت د پوي
جامعي د افرادو په منځ کي پيدا کيږي چي د
السان عمومي مصالح په غېر محل کي استعمال
سي يا په علمي آراو کي تناقض او کمزور تيا
راشي دا ځکه چي انساني فکر او د ژوندانه ټول
اړخونه د وخت او زمان د ليريدو سره سم خپل
د غوانې او شتاب قوت د لاس ورکوي او د
زړه تيا له اثر ليرنگ و ښه تغير مومي .

د ټولنو ژوند او ارتقا کټ مټ د يوه فرد
د ژوند سر اخلو سره نژدې شبا هت لري ځرنگه
چي انسان په خپل فردي ژوند کښي د طبيعت
د قانون په اساس د چپوردي چي د هلمکتوب
زامنيتوب او زور تيا دوره سره له خپلو حالاتو
او خصوصياتو تيره کړي دغه ټول ټولني هم
بايد د دې طبيعت اصولو مراعات وکړي او

د يوه حال غځه و بل حال ته سره د خپلو شتونو
او حالاتو واوړي او د فکر و نوم چري او د خيال او
لاري هم سم ورسره لوي کړي .

که چيري د طبيعت د ابدی قانون بشري
ټولني ومنې او د وخت د زمان د قوماندې سره
برابر گامونه و اخلي نو به انساني چاري او

او د خپل نوی ژوند پاره د
پخو فکر و نو اساس پیمندوی
او خپلې اړتیاوې او مدنی
ضرورتونه د عصر د مادی
ظروفو د مطابقت سره سم
تامینوی او د ژوند په ټولو
اړخونه کې د تجدید او
تغییر مساعیات او عدالت
غوښتلو حس روزی

موند د اجتماعي تحول
او د فکري نهضت لږښتی چې
د شک او انتقاد په جامه
کې د لومړي ټول لپاره په
اولسو او کي د ژبې عقیدې
او زاپه ژوند په مقابل کې
سربېره ته کړی د پخوانیو
جماعتونو او اړخونو د
د ژوند په جریان کې په
لاندې ټول اړخونو لاس

۱- زوی او پخوانی مصر
دی

کله چې په مصر کې
د فراعنه و سلطنت قایم و
او خلک یې د شخص پرستی
و عبادت تار پال د ظلم او
د بی انصافو او وروڼه بلو او
اکثريت د جامعي د مرئیت
او مینځني په نامه د غټانو او
زمین دارانو په کورو کې
چوپړ او خدمت کاوه او د

مدنی او سیاسي حقوقو مخه
معروم و او خلکو پر ذهنیتونو او
پاڼې خرافاتو تسلط چلاوه پدې
وخت او زمان کې د فکرولو
انکشاف راغی او د خپل عصر
ومند او ټولو نظریاتو او آراو په
دک او حکمان وکتل شول او د
انتقاد دروازی خلاصی شوی

د انتقاد او شک د هغو زړو
افکارو او زاپه نظام عکس العمل
و چې د مصر د افرادو په منځ کې
پیدا شو او جامعي و هغو کسانو
ته ضرورت درلود چې په خپلو
لارښوونو سره روږ فکر او زاپه
دودونه له منځه وباسي او جامعه
د رڼا کوو او جود مخه وژغوري
کله چې د ټولنې د تحول شرایط
آماده شول نو حضرت موسی [ع]
مبعوث شو چې د جاتو د فکري
ساختمان او اجتماعي شتون د
پد او ټولو پاره خپل کوښښ جاري
وساتي

دوهم هند او دهله شاوخوا
ملکونه وه کله چې خرافات،
ظلم او جادو د منځو حقا بدو
لاره پېده کړې وه او زاپه دود و
د جماعتونو له گریوان مخه لاس
نه اخیستی او د هغه وخت جامعه
يې د قرقی او پرمخ تلک مخه
راگرزوله نو د جامعه د تعمیر

نه قبلونکي ناموس پر اساس
و ټولو مند او ټولو افکارو او
نظریاتو ته په شک او انتقاد
و کتل شول

د دې عصر د پړو کسانو
د نوی فکر درلودلو او زاپه
ژوند اساساتو د ټپولو
د پاره خپلې هڅې او ټولنونه
شروع کړل خو زمینه د بودا
و راپاڅیدو ته مساعد شوه
او هغه خپل فکري او اجتماعي

اصلاحات په نوی راتگ او
جلا پرده کې تصمیم ورواچ
کړل دهم باید وویل شي
چې د ټولو پخو وجود او پېدا
کیدل د اجتماعي او اقتصادي
شرایطو محصول بلل کیږي
په زیاته بېلا بېله وخت د فکر
لارښوونکي په ټولنو کې
سرا پورته کوي چې د
فکرولو لار او اجتماعي
حالات زاپه ټوله کساره

لو پدایي وی او جامعه د غواړي
چې د نوی فکر او تجدید خواته
خپل تلک او نهضت شروع
کړي

اوس په یوڅه خپلې
خپلې نې پسي او پده کړو او
د خپلې مدعا د ټاټولو لپاره
په نوی بلې ټولنې اجتماعي

دساتیر او د فکر و نو لاری
وښو
د پخولو لپړو جماعتونو
په لږ کي د یوې جامعې چې
نسبتاً روښانه حالات تر موده
پورې را رسیدلي دي هغه
د یونان لرغونې جامعې ده .
کله چې موږ د یونانیانو
و مذهب، علومو او ادودو او
له دمنځه تیر او د کښو
عالمانو، سوفسطاییانو او
سدر اطالو هراچه وکړو او
هغه ته په ژوره کتنه وگورو
نو دا به ښه ثرا ثابته شي چې
دهغه وخت اجتماعي حالات
او د فکر و نو مجری د تحول
وړه او جامعې باید سره
له خپلو مادی شتونونو وړند
په یوه نوی صحنه کې تمام
ایښي وای .
غرنگه چې د ژوندانه
ټولې چارې د عقل لار موده او
لا ندي اداره کېږي او هم
ټول اجتماعي او مدني
نیمگړتیاوې هغه وخت
کیدای شي چې عدلونه اصلاح
او ذهنیتونه روښانه شي
پداسې حال کې چې د فکر د
خرافاتو په لومه کې بندي

وی هغه هیڅ وخت د حقیقت د
جمال فنداره نه شي کولای او نه
دداسې خرافاتي فکر و نو خاونده
جامعه د ترقی او نهضت په لوري
خو تښتیدلای شي .
موږ کله چې دا اجتماعاتو د
ترقی علل او انحطاط عوامل
پلټو تر ټولو دمنځه کله چې د دې
ټکي سره مخامخ شو چې د یوې
جامعې د افرادو پر ذهنیتونو
باندې خرافات مسلط او توهمات
چارچا پور راگزیدلي دي نو حکم
کوو چې دا جامعه هیڅکله د
تجدد او ترقی په لوري حرکت
نه شي کولای او نه د خوشبختی
اوسعادت همای د دوی پسر و
باندې د یوه کړي د پاره سایه
اچولای شي کله چې د یونان
جامعې لکه د هغه وخت نوري
ټولنې د طبیعت آثار لکه لمر،
تالنده، بحر او طوفانونه باد او
باران پرستش کاوه او د خپلو
خدایانو ته په انساني شکل سره
تصویر کاوه او تش ته په بنایست
او قوت کې تر انسانيانو پور له پل
سرابره پردی یی د خپلو سر و
نیکه گانو تر دې حده عبادت کاوه
چې په خپلو کورونو کې یی د هغو
مجسمې درولي شاعرانو د خپلو

نیکه گونو د ستایښي کارنامې
په ونگېدو او ملاحظو کښي د
عوامو د فکري او بشني د
پاره وړالدي کول حتی د
کوچنیانو د روزنې په
پروگرام کې د اهم شامل
وه چې باید د دې ژوند استازو
مخه یو څه په یاد ولری .
همر د دې عصر د ولمانو
شاعرانو مخه دی چې د خپلو
ربالنوعو او اېکه گسانو
کارنامې ته د او د یوې او
ایلمباد نومي کتاب کښي
راغونډي کړي او دهغه
عصر د خرافاتو او عدلي
ضعف یوه خورا ښه مجموعه
د مهمل کیدای شي .
سرابره پردی دا اجتماعي
نظام چارې دومره وړانې
وی چې خوارانو او بی شکو
خلکو د بهری ژوند په
سمار و او او انتظام کښي هیڅ
رأیه نه درلوده د یونان د
هغه وخت په مدني ژوند کې
په اسواتنو کښي یوازی آزاد
او نور مریان وه د مریانو
او ښځو سره د یربې رحمانه
او غیر انساني سلوک کیدي
حتي چې دوی د ټولو مدني

اوسياسي حلقو خو غنجه مجروم
بلمای شوی و ده هیواد عمومی
مصالح دغو انوزمین دارانو
او بلویانو په لاس کتې وه :

چی هر څه به دوی غوښتی
هغه یې کول

د عوامو اختلاف نظر
دی حدله رسیدلو چی به

کوڅه او بازارونو کښی د
ددنیایر قدامت او حدود
بانندی بحث او غبر نه کیدله
او ډیر محله به دا بحث د

تکړیوان تر غبریدو او دسر
تر ماتیدو رسیدی

پداسی وخت کی غرنګه
چی فکرونه او د ژوندانه
ټول مظاهر زړه شوی او د
طبیعت د ناموس په اساس

اجتماعی شعور را وښی
شوی و هغه چی د نومړی
پلادپاره د عکس العمل د

ټوانی د مخالفو افکارو په
ترخ کښی خپل ځانواو ښکاره
کړل او د جامعی وټولو
مقدولو افکارو او عقایدو

او د ژوندانه و اجتماعي
نظام ته په شکالانداده وکتل
شول .

د یې لوواو ارتقا پسندو
افکارو خاوندان یوه ووه

کسيزه ډله ووه چی وروسته ددی
ټوانی له غبرو غنجه سولون
قانونگذاره و میدان ته راغی او

په جامعه کی یولم اصلاحات
د متوسط ډلی په کچه وکړل او
دغلامانو د پاره کی هم نسبتاً
آساندوی برابری کړی لویکن

غرنګه چی د جامعی ساختمان
او اجتماعی شتون بیخي زوړ
سوی او اساسی اصلاحات کی

غوښتل نو د یې پروگرامو هم د ملت
افکار قانع نه کړن اولی د اقتصادی
او اجتماعی عدالت مزی به ټوانه
کښی ټینگ کړ . نو ځکه وروسته

تردی یوه بله ډله عالمان پورا
شول چی د عصر وټولو شپو نو ته یې
په اوراتیاب وکتل او د ټولو
افکارو او دقتدولو عقایدو غنجه
منکر شول ځکه کی دوی

شکاګان وبلل
تردی فکری بحر اټو او باشلو
آراق غنجه وروسته د یونان پر
آسمان یو مخالفه ستوری رځپیدی

چی په خپل فکری نهضت سره کی
جامعه وښوروله او تر نن پوری یې
اخلاقی لارښودنی د عملی کیدو
وهدی د یې ایمان متفکر د خپلی

جامعی د فکری ضعف او خرافاتی
نظریاتو سر سخت جنگ وروانه
کړه او د خپل عصر خو د ساخته
معبودان کی وغندل او د طبقاتی
امتیازاتو مخالفت کی شروع کړ

او انسان کی ټول دیوه
بدن ا جزا و بلل او د فکر
پرواز کی له آسمانو غنجه
مخکی او د مخکی ا سیدونکو

ته راشیوه کړه سدراته
فرد آرامی د اجتماع په
تعمیر کښی غوښته او د
اجتماعی نظام ښوونکی کی

د افرادو داخلاق قوت او
باطنی معاسنو محصول باله
غرنګه چی ده د خپل عصر

خدایانو ته په سپکه کتل او
نظریات کی غندل او طبقاتی
امتیازات کی دوی جامعی
په منع کښی غلطه اولاروا

بلل او هم کی وخوا ناو ته
فکری لارښوونی او دوی یې
د زړه ژوند د اساسو او

وړاوته راپاڅول ځکه او
د جامعی استفاده چوپانو
دده ددی فکری نهضت او
اساسی تحولاتو د زغمو او

حوصله نه درلوده ددی کی د
جامعی د وښوولو په کتاه
بندي کړ او دغو مودی

وروسته کی د زهر ووهه
خوځولو محکوم کړ دا د
النایت دلاری شهیدم ووه

[پا ته کی به مخ کی]

ليکونکی [فدا محمد]

د ټولنې د اجتماعي تکامل اساسي شرط

د مخ پاڼه

بحث او انتقاد

ليکن افکار او نظريات لي ژوندي
پاته شول .

دده تر مړينې وروسته دهغه
شاهزادانو دده علمي نظريات
ندوين او تر اوب كړل او ددنيا
ټولو خلكو تر لورې پرېوېزې
وهغه په دلكايم سرونه پر مخكه
كښيښول او د مدرسو د قیل و قال
باعث شول او د يونان د فكر لار
لي بدله كړه او نتيجه داشوه كله
چې د افراډو فكرونه او د ژوندانه
نور اوڅوڅوڅو د وخت او زمان د
تيريدو سره سم زده او له كاره
ولوپړي نو بايد ونوي فكر او
نوي ژوند ته چې د زمانې په حكم
سره زېږيدلې دي لاره خلاصه
شي او كه څوك د غمغه پندې
له اثره د نوو خيالونو او عصري
ژوند سره مجادله وكړي نو نه
يوازي بي غه لاس ته ورته شي
بلكه د زمانې په وړاندې به ډير
سپك او اخلاقو په نظر كښي
به ډير مسئول او د ترقي وړ وي .

[۴۱ م كړي]

ضروري شرط دي د
جغرافياوي محيط مخه
زموږ مقصد هغه طبيعت
دي كوم چې ټولنه يې احاطه
كړې ده يعنې آب و هوا
كانونه ، خاوره ، رودخاني
درېاونه ، او داسې نور ايلي !

جغرافياوي محيط د ټولنې
د تكامل جريان ايز يا پخ
كوي اما دا تاثير دومره
تاثير نه دي كوم چې د ټولنې
د ژوند سر لوشت دي وټاكي
مخكه د ټولنې تغيرات او
تكامل تل د جغرافياوي

تغيراتو او د تكامل له لورې
چټك وي نو مخكه پوهېږو
چې جغرافياوي محيط داسې
كولای چې د اجتماعي
تكامل تعينونكي او اصلي
علت و گڼل شي
وروسته اړدي نو پدې

كي خو هم شك نشته چې ه
نفوسو زياتوالي او د تر اكم
اندازه يې د ټولنې د مادي

موږ تل د اوږدلي دي
او پښتو لرو چې : (اجتماعي
ژوند د ټولنې دشعور
پا كونكي دي) .

دلته بايد د تشرېح شي
چې د اجتماعي ژوند مخه
مقصده ده ؟

اجتماعي ژوند د ټولنې
مادي ژوند او تر هر څه دمخه
د خلكو توليدي فعاليت او
هغه توليدي فعاليت دي

چې د توليد په جريان كښي
د انسانانو ترمنځ راپيدا
كېږي د ټولنې د مادي ژوند

مسئله چې د ټولنې چهره
ايد يا لوړي نظريات ، سياسي
مؤسسات او داسې نور ټاكي
زموږ د زده كړې د پاره هغه

اساسي مسئله ده چې موږ يې
داسې طرح كوو : د ټولنې د
تكامل د رايط كوم دي ؟

په دې كې خوشك نشته
چې جغرافياوي محيط د
ټولنې د تكامل يوه ايمې او

د اجتماعي تکامل اصلي علت د مادي
شتمنيو د توليد طرز دی چې اوس يې په مطالعه
باندې لکيا کيږي د توليد په طرز او ډول کې
دوه ډېر مهم دي چې د اجتماعي تکامل
تعينونکي دي .

- ۱- توليدي قوه
- ۲- توليدي روابط

لومړۍ د توليد قوه

ددې د پاره چې موږ وښودو چې بايد د
خوراک او اغوستلو شيان د اوسيدلو لپاره او
داسې نورولو چې ددې مادي نعمتونه ولرو
د پاره بايد هغه توليد کړو .

او د توليد لپاره يې د توليد آلات او وسايل
بايد ولرو چې د هغه په مرسته انسان کولای شي
خپلې لويه پټې اړتياوې توليد کړي توليدي
ايزار چې په مرسته يې مادي شتمني توليد کړي
او همدغه رنگه هغه کسان چې د توليد دغه

آلات په کار اچوي په مجموعي توگه اجتماعي
قواوې تشکيلوي خودونه خبره ده چې توليدي
قوه يوازې د توليد يوه خوا تشکيلوي چې
هغويې د طبيعت د قواو سره د انسان د رابطې
معرفي دي .

په ژوند مفهوم د متشکله موادو څخه دی
ځکه انسان د ټولنې د مادي ژوند د شرايطو
په حتمي او لازمي عنصر دی موږ پوهيږو چې د
نفوسو زياتوالي د ټولنې په تکامل کې موږ د
هغه آسانه کوي او يايې په ځينو کټيپا سي

اماد نفوسو زياتوب نسي کولای چې د بشري
ټولنې د يو ډول خاص سيمه اصلي تعينونکي
قوه سي ځکه د نفوسو زياتوب موږ ته داسې نسي

رابطه ولای چې ولې د يوه سيمه پرته بل اود
بل پرته بيا بل منځ ته راځي . که چيرې د
نفوسو زياتوالي اجتماعي تکامل ټاکلای نو
بايد د هر څه زيات نفوسو يوځای والی يو ډير

ښه ډول سيمه منځ ته راوړلای .

مثلا په دې ناسي ټول خبر ياست چې دهند
نفوس د اتحاد شوروی تر نفوسو ډير دي مگر
په اقتصادي او د ژوند تکامل په لحاظ شوروی
اتحاد يوه اويا حتمي دوي تاريخي مرحلې تر
هند مترقي دي .

د لوړو معلوماتو څخه داسې پوهيدلای شو
لکه چېن چې فکر کوي جغرافياوي محيط او
د نفوسو زياتوب د ټولنې د کامل عمده قوه
ته ده او له داسې شرطی چې د اجتماعي سيمه
يو خاص ډول او د ټولنې چهره وټاکي بلکه
پر عکس بڼه د دوی د اجتماعي نظام په خصلت
پورې اړه لري .



دپشتی دصومع پاته

دجاپان په جهاني

پورده نهی، باندی نو
دېلوې مانی نوم ایښی و
نوموې نندار تون
خورا کامیا به و... له هره
نمایه څخه خلک ورته راځله
او د نندار و ساما نو له نورو ته
راوړه ځمکې تیز او نوا اما ناو
چې د نندار تون وضعیت
ولېدی نو دوی ته د یونان ملی
امپراتور ساس پکښې د یرېښې
ځکه دوی چې هلته خلک
ولیدل چې په یو دېله همکاري
لی د نندار تون لوی تر لاس
په هره سره پاله او هېڅ لې
د ژوند په نه لوندې چې د طبی
سره خوا په خلک به پیاوړم
چې د وګړي اوسره به خوری
متاسفانه د دوی دېله خاوری
سوه ځکه آر نندار تون د نړۍ
کاله وروسته د جګړې پېښ
چې د وروسته له

پس له دې نو په لندن
پاريس، ویا نا ایډیو رګ
، مانچستر، شیکاګو، او نورو
نمایوکی لوی لوی نندار تونونه
جوړه وېدی. په کال ۱۹۲۲
کی یو ډیر لوی نندار تون

په د وېلې کی تیار شو چې
د امپراتوری نندار تون، نومېدی
دغه رنگه په کال ۱۹۲۸ کی یو خورا
غټ نندار تون په د کلاسکو کښې
جوړه شویدی چې څارو پښت ملیونه
خلک هلته وغللي وه .
نندار تون له کچه هم په
بنکاره د جګړې مخه نسی نهولای
خود امرسته بېله شکه او شېبه
کولای شي چې د اولسو ترمنځ
دوستانه مناسبات تدو په کړي
ولندار تون له هره هیواده څخه
هیان راوړه کپړي او د نړۍ
له هره گوټه څخه ننداره کونکي
ورته رابېږي .

د بېلوېلو اولسو لور او پښې
نسی کولای چې دغه شان خلک په
نندار تون کی چې وی، سره راټول
سی پوځي کار سره وکړي اوله
نړۍ څخه سره وړینې چرته له
نندار تون څخه نه فرصت لري او نه
کولای شي چې ډیرنه په خوی او
بوی سره اموخته شي عادات او
افکار و د طرز لاری سره پېژني
او یو دېله سره شفقت او از دیکت
روحیه پیدا کړي او یو دېل په باره
کی د ژوند معلوما ت سره واخلي .

سر بېره پر ټولو خپرو
نندار تونونه د تجارت او
معاملي دوست له پاره ډیر
کار ورکوي ځکه هر هیواد
هلته خپل د پيداوار د معمولي
راوړې او سوه او کسرو څخه
ورمېلو مېړي چې د کم نهای
شي د کم نهای د خلکو خوښېږي
او د دوی شيان په کم نهای
کی به خرېدای شي او
ځکه پر کپړي پا په بل نامه
نندار تون د شيانو دغو
اعلان او تبلیغ د پاره په
زده پوری نمایندګي کوي .

البته د داسې نندار تونو
لو په ځکه په دې کښې ده چې
د صنایعو د ترقی لاری پکښې
زده کپړي د نوو اختراعاتو
او مترقی اصولو اساسات
پکښې لیدل کپړي د دنیا د
هرې برخې صنعت و ا لا هلته
د ماشینانو، نوي، او تازه
ټولونه لیدلای شي او ځکه
ترقی چې په خورو و ځایو کی
پکښې راغلې وی هغه شي
کړده تر نظر لېږېږي که څوک
هلته له ځینو شيانو څخه

اخيسته و کړي او يوشی اختراع کړي او د يوشی په ساختمان کې آساني راوړلې لوله دې لاری مخه بيا د جائيزو مخبتن هم گرزی .
 نندار تونوله تعليمي اهميت هم لري مخکۀ زيات پردغۀ چې په نندار تونو کې د بيلو بيلو هيوادو پيداوار پيکاره کيږي همدارنگه د ښارو او اهميرانو او کښتوانو او کلو نومولې پکښې ښودل کيږي او د پير داسې مثالونه هلته ننداره کيږي چې د بيلو اولسونو له ژوند او عاداتو مخه پوره نمايندګۍ کولای شي اکثره نور مهالمان له خپلو شاهگردانو سره د نندار تونو له ورځې چې هلته هغه پېان په دوی روښني او ورته اشريح لې کړي چې هغه په کتاب کې ښه پوره نښي زده کيدلای .

نونندار تونوله د تجارت، تعليم او د اېن الماني روحون د اندوايي د پاره زياته مرسته کولای شي .

۷۰- اسپواو په هغه کې د افغانستان غره :
 هغه اېن الماني نندار تون چې (اوپا کپو) نومېږي او د جهان لوی صنعتي او هنري نندار تون دی د جاپان په (اوساکا) کې د تير کال دحوت په ۲۳ نېټۀ پداسې حال کې چې لس زره داخلي او خارجي مېلمانه حاضر وه د جاپان دامپرا تورا عليه حضرت هيروهيتو له خوا په خاصو مراسمو پراخېستل شو، پدې نندار تون

کې چې دوام ئې شپږ مياشتو ته رسېږي [۷۷] ممالکود پښتو پراخو موه مخه کيږي پکښې کړي دي د نندار تون په تقريباً اويا مليو له خلک وگوري چې پدې ډول به د ممالکو د کار او

وفايت نتيجه د فضاوت، تدبير او تمجيد په معرض کې قرار ونيسي لکه چې ښودل کيږي دا اېن الماني نندار تون چې په جاپان کې افتتاح شوي دي هغه چې ددې آسياني مملکت په همکاري

جوړ شوي دي د پيره د اهميت وړ خبره ده .

د مملکت [جاپان] چې د جهان لوی دوهم جنگ د خرابيو او مصارفو سره هم مخامخ د و لږ ورځ د جهان په صنعتي ممالکو کې د يوه لوی قدرت مخبتن گرزيږي دي

په نوموړي نندار تون کې لې شل ميليارډه ډالره سرمايه ننداري کړې ده .
 د افغانستان غره چې په [۹۰] مربع متره ساحه کې جوړه شوې ده د پراخيتو په ورځ غلور افغاني فجونو چې ملي کالې لې اغوستي وه

۴۴ رنگه بيرغ لې پلاس کې د دامپرا تورا وېلمولو ومخ ته تيري شوي .

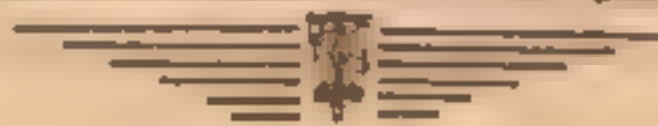
د افغانستان په غره کې د موبد ارغوايي او لاسي کار و نمولې او طبعي پيداوار چې هغه د زراعتي او کالي محصولاتو مخه عبارت دی په يوه اندازه کې مخني د ماشيني صنعت امولي اېښول شويدي خو همدسې لکه نوره دنيا چې په ماشيني صنعت لې نظر ور جلب کړيدی افغانستان پدې حصه کې گرځاپاڼه دی چې يوه خاصه توجه ورته په کار ده .

اوس چې کومې متاعوې لکه د تاريخي

آثارو مستطرفه صنايعو يا طبعي پيداوارو له جملې مخه چې وي په کوم نندار تون کې اېږدو د ليدونکو د خوښۍ باعث گرزيږي وي .
 (پوښتونکي م، ي، و، ن)



دحب مزایای



پرون چې دهوکل په وره
کښی ودریدام اوله تور بدونکی
مخه می دحب د مزایای
پوښتنی وکړی هغو په
لاندنی ډول سره جوا بونه
راکړه :

پریوه پوځ سپری باندی
چې دزې توب منی تازه چپاو
راوړی و مخ راواړاوه او
رااته ویل :-

حب وهغه فطری ضعف
نه ویل کیږی چې له اولنډو
السانو مخه په میراث

راپاته شوی دی یوه چاغ
مزی زلمی په ترسوم سره
هلمته لیری د حب دکلمی
انځیر په دې الفاظو سره
کاوه :

حب دهغه عزم نوم دی
چې حال موله ماضی او ماضی
موله مستقل سره وصلوی ،
بوی ښکلی ښځی پرناری
کچه یاداسی نه ده :-

حب و هغو وژونکو
زهرونه ویل کیږی چې د
یوه غټ تور ازدهار له خولې
مخه د دودخ په یوه غار کې

دسا په صورت سره راوړی وروسته
دفضا ترخیریدو د غاڅکو په څیر
سره دضامه ارواحو په سړمو انوړی
هغه یوه شپه مستوی او بیالي
مخوه کوی :

یوه ماعوم د موسکی ، موسکی
کېدو په حال کې ویله با با حب
دهغه کولر نوم دی چې هر سهار

دخوښی غاڅکی پرفوی اروحو
باندی خولی کوی او دښی پړ
مهال باندی دستور وپوهاندی
تسجید وایي په ورځ کښی بیاد لمر
وړانگو له مخامخ په ترنم سره
نسبح لولی

یوه سیاه پوښه سپری چې گر
ورېښته ډیره لویه په ډیر قهر او
غضب سره ویله کومې رښتیا
پوښتی حب هغه جهالت دی چې
دغوالی په ابتدا کې دروغ او په
انته کې ټی ختمیږی

یو بیایسته سپری چې دژوند
په لښه صفت معلو میدی زما
وخوا ته راغی اورا نه وی ویله
مه خطاوزه حب وهغه لور محرفت
نه ویل کیږی چې زموږ سترګی
داسی روښانه کړی چې د آلهامو

په څیر سره هر شی په وینو ،
یو وړاند چې پړلاری باندی
پړ لکړه آیې اوله ضعف مخه
لې ټوله اقدامونه زیږیدل

را تهر شو او په خورا مایوسانه
لهجه سره لې و ویله : حب
هغه کښنه اوریځ ده :

چې نفس له هری خوا مخه
پخپل اړخ کې ټوټک ټوټی
اود وجود رسمونه تردی
اندازی پوری مخینی ټوټی

چې غبر له اشباحو او امیانو
مخه بل شی نه وینی اود
رادبو دخلاپاو له آوازو
مخه بل شی نه اوری :

یوه نوی وخواصی ته
رسیدلی زینکی بهادر باب
له رنگی سره داسی ویله :

دا ددوی خبری کورټ مه
منی ، حب دسهار وړانګه ده
چې دحساس ذات له اعماقو
مخه پیدا او ټوله شاوخوا
په روښانه کیږی یا په بل
عبارت هغه سپوره ی چې
دزرغونو غږ ځیو په میالغ

کې تیرېږي، که له بڼه تعریف غواړي دهغه حلیم نوم دی چې دخوب او وینې په ماښام کې مستصیب شوی دی .

یوه سپین باری بودا چې د ژوند او مرګ په میا نځ کېنې نې لېوالتیا پر پا له وویله : حب د قبر دراحت نوم او یا هله سامنی ده چې د ابدیت په غېږ کېنې نې سړی هیند لای شي .

ټولنې غروال

افکار

افسوس پر هغه چا چې په ژوند کې کوم منظور نه لري او دورغو په تیریدو کې کوم کار نه انجامه وي هغه ژوندی نه دی او ژوند لې تر مرګ بد تر دی .

[هما، یونانی شاعره]

انسان عجیبه موجود دی او ریڅ، باد، سړه یې اولمر دده لپاره کار کوي او دی د بې خبرۍ په حال کې ورځ تیروي .

[هر بوت]

هغه لوی کمال چې د تحول او تکامل په لاره کې د ژوند یو شیانو په برخه رسیدلې دی فلمې عواطف دی چې په انسان کېنې لیده شي که غوک غواړي چې له حیوانانو لوري وی باید دغه عواطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوع پرستی ده په محان کې وروزي .

صلح یوه فرشته ده چې همیشه دینو انسانانو پر منځته اوسي او کله چې انسان خراب شي لودا فرشته و آسمان ته مخوښي پورته شي او دوی .

[الفرد مورفی]

تباہ سی

یوه پنځه کلن هلک بیا په خندا او خوښیو کې ناري وهلي خلکو واورې : حب پلار زما

دی، حب مور زما ده، زه حب غېر مور و پلار محضه په بله معنی سره په پوښنه .

ورځ په همدې ډول سره چې هر چا به

د حب په باره کې خبرې کولې دهیکل په وره کې را باندې تېره سوه ماښام شو تیریدونکي مخ پر کمبود شوه پدې وخت کېنې می له دننه

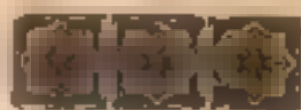
هیكل محضه دا آواز و غوږ و څه راغی چې ویل لې ای د حب ه مرګ پلټونکي تانه وایمه ژوند پر دوو برخو باندي ویشل شوی دی چې لیمې

لې مجلد اولېمې لې مذهب دی و دغې مذهبې برخې ته حب ویل کېږي چې قالی په بېتنو ګروږ و نو محان ستړی کې دایمان چې می

واوریدی لوسمدستی پرر کسوخ او سجده ورته چری وتلم او په لوړ آواز سره می دا -

ووېله یا پا که خدا په هادهغه پاک او دهلمبو په لوستی کې آمین .

[پای]



لیکونکی لشار احمد [زمینا]

ادبیات څه شی دی؟

دا د بهاتو په باره کښی د
د خورا پنخوا [څخه] پوهانو
خبرې اثرې کړی دی څښو
پوهول تحلیل کړی دی چی
په ژوند کی یی هېڅ رابطه
نه درلوده او څښو بل ډول
تحلیل کړی دی چی په ژوند
کی یی رابطه درلوده لیکن
په درست شکل نه وه لیکن
کوم وخت چی د ژوند مادی
شرایطو ښه و او کس او
تولیدالی قواو انکشاف

و کړ نو په دغه وخت کښی
له یوازې دانسانو اقتصاد
انظام پر مخ ولاړ او د ژوند
ټول احتیاجات یی لکه
غرنګه چی لازم وه پوره
سوه بلکې د ژوند له ټول
اړخونه په هغه احوال سره
ارغاومندل چی په دغه
وخت کی فلسفه، عینه
اجتماعیات، سیاست او
ادبیات هم مع د تکامل پر
لور روان شوه په هر
اندازه چی بولیکوال ډیر
په خپله جامعه کی ورنځوالی
وی په هغه اندازه کامیاب
او موافق لیکوال بلل کیږی
البته په دې شرط چی دی

جامعی عمومی او خصوصی
قوانین ور معلوم وی یعنی ادبیات
د ژوند تشریح کولو څرګندولو

او تصورولو ته وایی او په عمومی
ډول د واقعیت پر اساس پر دوه
ډوله دی چی یوه ته یی ریالیزم
یا واقعیت پرستی او بل ته یی
ایدیالیزم یا خیال پرستی
وایی ریالیزم او ایدیالیزم
دواړه په خپل ځان کی پر څو

برخو ویشل کیږی او دواړه د
ریالیزم اقسام یو څه بیان کړو
نکته چی په انسانی ژوند پوری
ډیر اړیکې لری

۱- ایدیالیزم د ادب له مخی:

وهغه ادبی مکتب ته وایی چی
په هغه کی د واقعیتو مراعات
نه وی دی او لیکوال هغه څه
بیانوی چی یایی دخپل خیال
محصول وی او یاد هغه خیالی
ادبیاتو تر ټولو لاندی راغلی
وی چی لیکوال پخپله مطالعه
کړی وی

۲- ریالیزم:

ریالیزم وهغه ادبی مکتب ته
وایی چی په هغه کی د اجتماعی
واقعیتو مراعات پوره شوی وی

او د جامعی حوادث لکه
څرنگه چی واقع کیږی
تسریع لی د دغه ادبی مکتب
وظیفه ده

ریالیزم پخپله درې
برخی لری: ۱- ابتدایی ریالیزم
۲- انتقادی ریالیزم او اجتماعی
ریالیزم

۱- ابتدایی ریالیزم:

په دغه ادبی مکتب کښی
لیکوال صرف وظیفه لری
چی دیوی جامعه په پټو

سترګو بیان وکړی یعنی
هغه څه چی موجود وی په
هغه شکل سره لې بیان وکړی
لیکن په دې له پو هیږی چی

د جامعی نفس څنګه راوباسی
او څرنگه یی اقتصاد پکړی
او څرنگه یی رهنمای وکړی

خو صرف هغه څه چی د
لیکوال تر نظر لاندی وی
هغه ترسیمی وی او څرګندوی
لی

۲- انتقادی ریالیزم:

په دغه ادبی مکتب کښی

لیکوال وظیفه لری چی
سربیره دیوی جامعی پر
غرگندولو او ترسیمولو د
هغی جامعی نه اړخ او بد
اړخ هم ایان کړی او هغه
خه چی د انتقاد وړ وی
انتقاد پر و کړی او که دا انتقاد
وړ نه وی باید په شدت سره
نو تانید و کړی .

لیکوال کی دغه ډول ادبی
مکتب زور غواړی ځکه داته
لیکوال مجبور او مکلف دی
چی و پوهیږی جامعه تر
کومو قوانینو لاندی حرکت
کوی البته په دی ځای کی
به لیکوال دومره معرفت

د قوانینو سره لاری لکه
غر لکه چی بنای لیکن بیا
هم اړ ابدایی لیکوال پوه او
عالم وی څو چی نوموړی
لیکوال خپله ټولنه انتقاد
کړای شی .

په دی ډول ادبی مکتب
که بازاګ چی دفرانسی
د فلسفی ادبی یو ستر او
نامتو لیکوال دی .

زیات مهارت او شهرت لری
حنی بالزاک پخپلو لیکونو
اور سائو کی تر دغه چوکاټ
لاهم وړانځر سویدی .

۳- اجتماعي ریا لیزم :

په دغه ادبی مکتب کی
د لیکوال وظیفه دغه ده چی
لیکوال باید خپله ټولنه
وینځنی او تحلیل لری کړی
او هم ورته متوجه شی چی
نوموړی ټولنه په کومه
دوره او په کومه مرحله

کی ده نو باید لیکوال ددغی
ټولنی ټوله عمومسی او
خصوصی قوا لور نه و څیړی
او علتونه په نی واضح کړی
دغه ډول ریا لیزم داد بیا تر

یوه لویه او متکامله مرحله
ده په هر اندازه چی دغه
مرحله د بشر په لیکم رغی
تمامیږی په هغه اندازه د
ریا لیزم کک ادبیا نو ژبه یا
هسته جوړوی .

نود دغه ادبیا نو پوهیږی
هم گران او عملی کیده یی
لر وس وتلی کار دی . د
ریا لیزم په تاریخ کښی هم
دغه اجتماعي ریا لیزم خورا

لږ و خلکو په کار اچولی
دی یعنی هغه چی ددغه
ادبی مکتب په دغه مرحله
کی لی کار کړیدی هغه
ددغه ادب پلار بلل کیږی

د اوسنکو فوارة

خه د پاړه ۴۴۰ کیږی چی د
روسی د کرملین په جزیره کی
د تور سیمد پر غاړه یوه عجیبه فوارة
سته چی اوسنکی نری څاڅکی
د افوارة دوخت د سلطان له خوا د
د یولسمنالی لمر چی [ماریا -
بونو کوا] نومید په یاد جوړه
شویده دی پا چا پداسی حال کښی
چی د عصیبت نریات نا اړ لاندی
راغلی و دخپل یو محبوب د مرګ
باعث شو . دخپل ژوند تر آخری
کړی پوری په ژبه او فریاد تیراوه
ده دخپل ژبه د غمونو د آراسی
د پاره د حرمرای سلو مینځپا نو
نه ا مرو کی چی یو مینه غلور غلور
ساعته ژاړی څرنگه چی پدی
کار سره د پا چا څه لکین ونه شو
نود پا چا د هدايت سره سم بیا یوه
داسی فوارة جوړه شوه چی په
۴۴ ساعته کښی له هغه څخه یو
څاڅکی اوسنکه و بهیږی کله چی
له دی فواری څخه یو څاڅکی
اوسنکه و بهیږی نو د ستی بل څاڅکی
پس راوړی تر هغه وخته چی په
دنیا کی د مځکی پر مخ و اوړه او
او باران وی د افوارة به تل تر تله
خپلی اوسنکی توپدی .
د ښاغلی نصرت ژباړه

ناتورالیزم

دغه مکتب په اروپا کې په ۱۸۸۰ و ۱۸۹۰ کی راولی و او دیو ادبی مکتب په شکل تر پایه پاته نشو د شلم قرن د نویسنده لخوا نو په آثارو کې یې بعضی علامه و او وېلای شو چی د امریکې او اروپا بعضی لیکوال د ناتورالیزم د آثارو مخه په خپلو تالیفاتو کې کار اخیستی دی دا ناتورالیزم په یرغل په ناروا و تحلیقی فلسفه وناوړدی لاری نالی اورا ایستونکی او کت کنت او مهمم یې هوپولت نر دی امیل روال ددی مکتب د لویو پیروانو مخه و .

رومانتیزم

رومانتیزم د لومړی ځل لپاره په انګلستان کې پیدا شو او بیا المان ته ولاړ او په ۱۹۳۰ مېه کې فرانسې ته داخل شوه ادبی انقلاب د اجتماعي او سیاسي و افغانو په مسائلو کې تاثیر و چوی لوی لیکوال لکه لارمانین، ویکتور هوگو، الکساندر رومانو، المردود و موسه په هوجای طوفانو کې منع ته راوستل .

د رومانتیزم اصل سبب و او وصف د احساساتو او تخیل د ترجیح مخه پر عقل او استدلال عبارت دی یې په بل عبارت شخصی احساساتو او تخیلاتو ترجیح پر عرفی او د ادب پر عمومی قوانینو دی .

رومانتیک د لارمانین او ویکتور هوگو آثارو په نشر سره د هر شهرت او ترقی وکړه په ۱۹۰۰ مېه کې مخه چی دی ادبی مکتب ټوله د لیا ویول نو په مقابل کې ریا لیزم پیدا شو . د (س) ژباړه

رومانتیزم د هغه خاص ادبی مکتب نوم دی چی د فرانسې د ۱۹ قرن لیکوالو راولی دی هدف یې خاص د کلاسیک دروش سره مخالفت دی کومی مخالفتی معنا گانی چی دغه سبک وروسته پیدا کړیدی هغه د دی .

[۱] رومانیزم په فرانسوی ژبه کله شاعرانه خیال با فیه و ته ویل کیږی هغه کسان چی خوب او خیال کوری هغه ته مانتیک ویل کیږی .
[۲] هغه روش چی د اصولو مخه مخالفت کوی .

[۳] په هغه معنی اخیستل شوی دی چی د ۱۹ قرن لیکوالو خپلو آثارو ته ایښی دی .
په فرانسه کې د رومانیزم پیدایښت د کلاسیک مکتب د عکس العمل مخه پیدا شوی دی اما پر خلاف په المان او انګلستان کې د ادبی ابوغ او ادب د وینا ټکامل ته ویل کیږی .

ادبی برم خه سو؟

مخه وخت وخته بناغلی [ژواک] دکنده هار د
سدر په ترغ کی غو بوختنی درلودی چی یوه
پوښتنه لې ددې مخای د هغه پخوانی ادبی
نهضت په باره کی وه کوم چی بناغلی اور پدلی
یا پیدلی و

په همدې کنده هار کی به سردار مهر دل خان
(مشرقی) په ادبستان کی دمیرزا حنان اود
کندهار دغو نورو فاضلو شعراو په ۳۴۰۰
ادبی غېږنی روانی او په خپلو مجالو به لې

ددې خاوری ادب ژوندی ساتلی و [سردار
مشرقی] په پخپله دده ادب پر وړه وروڼه او میرزا
حنان شمس الدین، عبدالله پوپلزی او د هغی
ادبی خلای نور ملگری اوس تر خاورو لاندی
دی

د پښتو ادبیاتو قیمتی ذخیرې په همدې
کندهار کی وموندل شوی. پته خزانة - د سلیمان
ما کولذ کرة الاولیا - د احمد شاه بابا د عبدالرحیم

هو نکه - د ملا پیر محمد کاکړ - د جنان [غدوی]
د شمس الدین کاکړ - د ماشور و حاجی جمعه
د عبدالله پوپلزی د میرزا حنان او مخه داسی نور
ادبی آثار پدې مخای کی لاس ته راغلی دی او

داسی ویرالرونه چی زموږ د پاره ادبی خزانلی
دی اوس هم لاور کدی دلته دیوې پلي ادبی
دوړې خپته پیاوړی پښتون محمد گل مهند
کښنودل لیکوال او شعرا لې سره راغول کړه

ادبی جریان لې وېر اود ساتلی و .
اوس چی بناغلی ژواک وایدل ددې مخای
هغه دیرش کاله وخته ادبی انجمن او د هغه
اعوان و انصار ته وه دلته په مرحوم مخلص
حاجی ولی محمد د کرځ په ملا عبدالسلام په حکیم
ملا محمد عیسی په سید حسین [سید] په ملا
عبدالمنان [حیرت] په رحمت الله بابا په عبدالله
[لورزی] په کدا عبدالنبی په صلاحیان
[په لوریانو] او نورو شعراو ددې مخای د ادب
برم تودلی .

ژواک بناغلی ددې مخای د ادب د پیلان
او غنایان یو په سترگو و نه لیدو کړه ملاسلام
ددې جهان په کوچ کړی و مخلصان تر خاورو
لاندی شوی و ملا عبدالمنان حیرت جامی کت

کړی وې عبدالله وفات شوی و، رحمت الله بابا
د عربستان په ریښتانه کی پنج دوی و سید حسین
[سید] عبدالنبی نور اولور و قبر بندیان وه

ملا محمد عیسی حکیم د مرګ پر پستر - سنگلی
وهلی . نور بخوک چی دوی پیدلی وه هغه مړه
شوی ، باز او شوی یا کوچ پیدلی وه چی والی :

ما وېل زه به لاهیدن کړم دیارانو
د جبر راغلم یاران الملی مینی توری

خپره به پردې مخای له تمامو ویا هم دغه
[پوهاند حېره بی] هغه غراغ چی مهند لکولی

و همدی روڼ و سانه اود
ادب په برخه کې ټي کار
دور انځور هم دی

اوس : که د سر شماری
په اساس وی نو د خدای
له داده لیکوال او شعرا
موږ پر شوېدی حتی د پوهنتون

فارغان د اوسني لیکوال
دوي ټوکه کتاب و کورۍ
او په هرالدو کې و کورۍ

[خو ادبی برم چې دلته د ادب
مونا تولیدی ولی پر مه لوبه لې
دی]

زه د اسم ویلای چې مابه
د ښاغلي ژواک د کړې پوي
پوښتنې ته جواب ویلای وی
خود و نه قدر په عمومي قضاوت

سړی ویلای سی چې دلته
د لوري دنیا په نسبت جریان
سر چه دی هلته چې یو مترع

خپل د فکر محصول و ډگر
ته را ایستلی دی لږو که
مخترع مېسوی هم وی هغه

احترام ټي له منځه نده تللی
بلکې یو بل چاپ وړ تکمیل
کړی وی چې ددی خبری

منه لونه په ډیر موندل کېږی
تاسې پدې برخه کې
دلته ولیدل چسې د سردار

[مشرقي] ادبی برم د محمد گل
مهند ادبی لهضت د همدوی
سره ولاړ - په همدی قیاس

چې نور غهضتونه هر چا
راوستلی دی د هغه شخص
دلته سره تللی یا کمزوری
سوی وی .

دا چې ښاغلي [ژواک]
ددې مخای د ادبی برم پر
زوال حسرت کوی حق لری

موږ هم د نا اید په نیت خو
مخامکنې او ښکسې ورسره
لویوو .

او ژوند و لیکوالو او
شاعرانو ته لې وایو چې ای
خواتورو - د ژوند په ښکرو

اڅنه ورسره اوت ټي پرک
او پر سفر تملو لیکوالو !
آیا رښتیا لکه زه چې

وايم ادبی برم مود (تللو)
سره ولاړ

که داسې نه وی نو تاسې
د خبری (ملونه) په لاس
کې واخلې او وړیا یاست چې

[ددې مخای ادبی برم مخه سو]
ښاغلي [ویران]

د پسرلي موسم

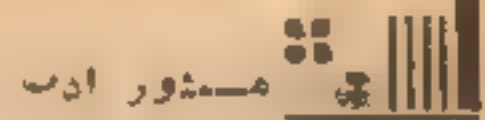
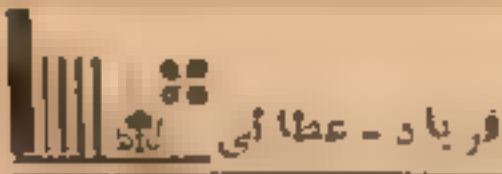
باور وکړی چې د پسرلي په
موسم کې هر څه پاک و سوتره دی
په دې موسم کې کو مو د پوي
ولې غچه که مه ميوه له کنه پيله
کړه پوه سی چې د پوي مهر با ټي
مور زړه مو وچاود .

که مو د سانوري په وخت کې
یو ټکل له ښاخه و شکاوه او په
لې پورې ټولې حواله مخه نه لېری کړې
داسې جنايت مو وکړ چې او خوش
ارواح کو چنولې مو د ډگراني
مور له لېری غچه واخيست .
که مو د هوا کوم مرغه واپاوه
او په قفس کې مو پدې کړ
و پوهېږی چې د آزادۍ له د لیا
سره مو لویه ښکاره وکړه .

زوی هغو کسانو ! چې په
دی دخوښۍ هوس او ښکلی فصل
کې په خپل سحت زړه سره د خندا
ډک محفل ته غم او حوا شونې
راولې

پوه سی چې داوی ښکاره لایق
تکړزی ، او ستاسو دا جنايت لوی
غېښ [ح] ته حوسوی څکه :
دی چه په حقیقي مالک دی
چې د حاورې په طبیعت کې زما ته
سکلا او روحی نشاط راولې

د ښاغلي بیازی ژباړه



د لېکوال مناجات

کنه والو او خرابو په خدمت وکارم او که د
ادب شهکار د بیا پستی معشوقی دهیلمو نو کر
وگرزوم ؟؟؟

نه پوهیږم څه ولېکم ؟
په زړه کښی مې ډیری هیلې ، ډیر امیدونه ،
ډیر ارامانونه ... غونډۍ غولې پرانه دي ...

مگر زما د اظهار ژبه ټولګه ، د لېکلو توان مې
نملی دی د قلم لاس مې مات دی ... نو نه پوهیږم
څه ولېکم ، څنګه ټی ولېکم ؟؟
لویه خدایه !!!

که دا [لومړی] ولېکم نو به هڅوی را له خڼه
شې ، له بې نه به مې وپاسی ، او که هڅه [دوهم]
ولېکم نو به ستا له درگاهه مخه وتړل شم وجدان

او ضمیر به مې د معذرت په لار ولوند کړي ...
لویه خدایه !!! زه نه پوهیږم څه ولېکم ؟ دا که هڅه ؟
نوی د کایناتو خاڼه ! ته رسا فکر او سوخت قلم
راکړه چی په ایمان ، پاک معی او سپوڅلی
کامیابی ووزم ، قوی فکر او اراخه حوصله
راکړه چه ددی ټولو ته نجات و موهم نه پوهیږم
څه ولېکم ؟ څنګه ټی ولېکم ؟ د چا لپاره ټی
ولېکم ؟؟؟

لویه خدایه !!!
مالارور کی ته لار را ښه ! هغه لار چی د
خلکو د هوسالی او انانی ژوند د سره منزل له
نملی وی ...

لویه خدایه !!! مالارور کی ته لاره وښه !
زه نه پوهیږم ، زما د فکر او عدل نملی نور
نه پښتو نه لوبلی دی .

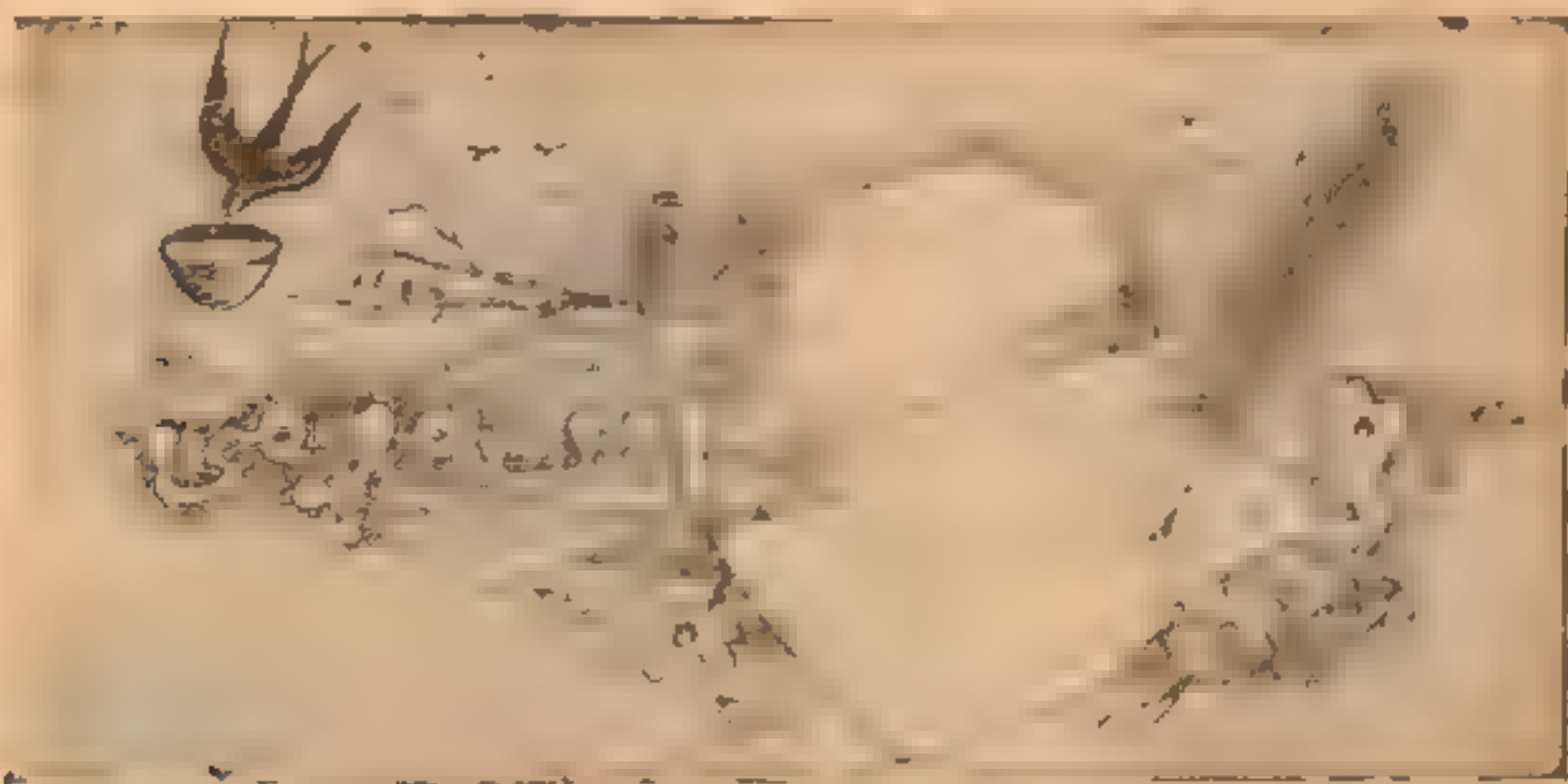
زه نه پوهیږم څه ولېکم ؟ د څه لپاره ټی
ولېکم ؟ د چاپه ویاړ ټی ولېکم ؟ نه پوهیږم څه
ولېکم !!!

که د بې پلاره ماشومانو نور زیږنلی مخونه
وستایم که د ښکلو کارخانو توری سترګی او
اوږده رامن ؟

د خزان په مایام کی د بې لوی بلبل معلومیت
آصویر کړم که د پسرلی سیمه سپوږمۍ د کل
او بلبل ناز او نیاز ؟؟

که د بې حالو مینخوړانو د وچو شونتو
صلت وکړم او که نه د جام او پالې لپاره
مشبه مشبه بهی پیدا کړم ؟؟

نه پوهیږم څه ولېکم ؟؟ لویه خدایه !!!
نه پوهیږم څه ولېکم ؟؟؟
د خپل پریشان خیال بې وزره مرغه د



پند و اندرز ادب:

د بهار گاو نه شوی دی که نه دی؟

عاشقان دی به اور سو دی که نه دی ؟
ستاد عشق به اورا لوی سوی دی که نه دی ؟
ز حمت و نه د هجران واده به عشق کینی
تا و ماو نه بنودلی دی که نه دی ؟
به دنیا کینی خو بو سرا و مال یادیری
ما به نا دوا به با بدلی دی که نه دی ؟
تل دورغو به لیزدو دینور غوشتی
تا به ما باندی رابنکلی دی که نه دی ؟
چی مدام لی زما زده له غمه چوی
دوا به زلمی دی بیچلی دی که نه دی ؟
راشه و کوره ؟ احوال دعا شانو
مره د عشق به تیغ کو تلی دی که نه دی ؟
ناصحنان چی نصیحت و چاته کاندی
چیری روی هم مین شوی دی که نه دی ؟
بنا بسته که به بنایت ملاسکه وی
به ووشکو دزه و نوری دی که نه دی ؟
بلبلان پی ناری و هی «رحمانه»
د بهار گاو نه شوی دی که نه دی ؟

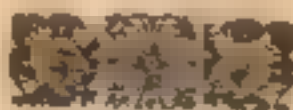
«رحمان با با»

ز موز حال

تل و کینه خواته لغرو لکه ماش
 مع پر اوپه روان لو یو خاشخاش
 په ټول عمر مو یو داسی کارونه کی
 چی یو غوک دی راته ووالی شاهش
 داچی حق باطلوو سبب نی دادی
 چی ما بنام مو کی مېلمه پر لو کی آش
 چی دورغی نی راتولی په رشوت کرو
 ما بنام جوړ کوږ مېدانو له یو پلاش
 وېلای ته په بارو خستکی وروړو
 دغرب کره مونه ورووی یو کاش
 غمجن زده ښه اولوای وی د خلکو
 غوک می نه ولید خوشحاله مع بهاش
 مع په کینه چی روان یو داعل دی
 چی بدانسوته چاله وویل [باش]

څار رېځه

د نرگو کله ی بار سوي روا لېږی
 په مزه مزه خمار رانجه په ورو ورو
 سره ټلاپ سته په هرات کی لکه ناوی
 هم رعنا په کندهار رانجه په ورو ورو



نوټ:- په لومړۍ بیت کې سپینې دروڅو صحت دی په دوهم بیت کې سپینې د پښو د شا پلوته
والی په دریم بیت کې نوری عویشی مرا دی په څلورم بیت کې مطلب تر ګی دی په پنځم بیت کې
مطلب سپینې چپری دی په شپږم بیت کې و محمود بی نه خطاب دی چې ای په هڅه- سپینې چې هڅه
دی سپین دی اوس دود مشرقی فارسی ادبیاتو پود نمونه و ګوري

محمسن مرداد مهر دل جان مشرقی پر عزل حافظ عالیہ الرحمہ

آمد بهار باز با نفاس عیسوی

سرزد شاخ غنچه بر تاج خسروی

ناصر محمد به صحن گلستان چو مولوی

بلبل بغاخ سرو به کجا ناک پهلوی

میخواهد دوش درس مقامات ممنوی

تا آید ابرویت ز غضب هیچ وقاب کرد

گیسوی نو بگردن جانها طناب کرد

احلت همزار دل به تبسم کباب کرد

چشم به غمزه حانه مردم خراب کرد

مخموریت مباد که خوش مست میروی

یارب چه معجز است که بر پا نمود گل

از هر کس کماره بد بیضا نمود گل

بر طری شاخ برق تجلی نمود گل

یعنی بیا که آتش موسی نمود گل

تا از درخت نمکده توحید بشتوی

از طری شاخ هر گل خندان نمود روی

سوس ترانه ساز شده بهر گفتگوی

نرمس گرفته ساغرمی بر کنار جوی

مرغان باغ قافیه میکنند بذر لوی

تا خواجه می خورد بغزلهای پهلوی

از مردمان خوشترهائی و خواب امن

نیکو بود ز خالق جدائی و خواب امن

عیشت طرفه بی سرو پائی و خواب امن
خوشوقت بوری و کدالی و خواب امن

کین عیش نیست در خور اور ننگ خسروی

من گفتیم یکی سخن خوشتر از کهر
دست ستم بچاک گریبان کین مهر

این پند خواجه راشنوی دیده پدر
دهقان سال خورد و خوش گفت با سر

کای لور چشم من بحر از گشته پدروی

کرده سیاه بختی خویشم بی زیون
افتاده ام بگوشه ویرانه سرانگسونه

زین ماجرا چگونگی نریزم زید خون
این قصه عجب هنواز بخت واژگن

مارا بگشت بار به الفسافه و سوی

ضعاك جز مظالم عام از جهان نبرد
کیا و شد بحیرت و کام از جهان نبرد

خسرو بدهر حسرت نام از جهان نبرد
چمشید جز حکایت جام از جهان نبرد

ز اسرار دل میند به اسباب دلیوی

روزبکه مهر دل در میخانه را کشاد
دو پای غم ز صدق سرخویش را نهاد

از قلقل صرا حیش این نکتة شد بیاد
ساقی مگر وظیفه حافظ زیاده داد

گاشفته گشت طرقة دستار مولوی

[نورایا]



قانونی اوسې!

قانون د یوه هیلت د ارادې مظهر دی چې خپله یې خلک په وجود راوړي او بیا بیرته دهغه و احکامو ته تابع او فرمانبرداره وي. یعنې که غوک د قانون اطاعت کوي او امر و ته یې غاړه لادی کواکې په حقیقت کې دخپلې ارادې پورې کوي اوڅه چې یې دځان خوراوند نور وکتې بللې وي پرځای کوي یې.

خو برعکس که غوک د قانوني مقرراتو څخه تحلف کوي او دهغه و احکامو ته غاړه نه ږدي دانو کواکې دخپلې ارادې څخه سر به چې کوي او مسند مادی محض او اجتماعي کتو پر ضد حرکت کوي او خپله رینه په خپله په لوبه وهي.

قوانون که د یوې خوا د خلکو د مجموعې ارادې

راښه دی خو غرنګه چې دوی په خپله کوم مادی جسم ته لري ځکه نو تطبیق

یې هم د خلکو د ارادې محتاج دی چې د یوې خوا پدید دهغه

احکام پر ځان باندې ومنی او د بلې خوا نور هم دهغه د

او امر و منلو ته مجبوره کړي او چاته اجازه ورکړي چې د قانون خلاف رموز

سره په معاملاتو او مناسباتو کې رفتار وکړي په دې

صورت عمومي او خصوصي منافع ګامین کېدای شي.

خو که چېرې موږ دا آرزو ولرو چې قانون دی پخپله تطبیق شي

او یا د اهلې را سره وي چې هر څوک باید قانون ومنی خو موږ په خپله بیا د

هغه و او امر و ته غاړه نه ږدو دانو له یوازې هغه خامه او بیتخا په هیله ده چې هېڅ

په ځینې خاصه بڼې.

بلکې یو ډول فردی جرم دی چې دخپلې ټولنې په منځ کې هر کتب کېږي او کوم شکایات چې د چارو د قانون دغه تطبیق په نسبت موجود وي صرف یو تظاهر او یا کاری ده چې اېل شي له بلل کېږي.

د مترقي او غیر مترقي ټولنو ترمنځ یوازې سترو توپیر همدغه دی چه د مترقي ټولنې خلک او امر یې پر ځان درهم پر نور د قانوني احکامو تطبیق غواړي. خو په غیر مترقي ټولنو کېنې وېرې هر څه پر نور و او یا دېل څخه غواړي زودانو هغه کاردی چې وایي ما هی چې له اوسې لویې زړانګې نیسي.

خوږه سوغات

ښه د لومړي محل لپاره په ۱۸۹۳ کال کې د کارلاشل له خوا جوړ شو او د فرانسې د داخله وزیر ته د سوغات په توګه ورکړه شو. [ژباړه]

لیکونکی بریننا بشر کی

د انسانانو لومړی اختراعات

[۱] اور او د افزارو جوړول :-

دا ورځنځه استفاده او د افزارو جوړول په ټوله نړۍ کې رواج درلودی او یواځې د افزارو جوړول وه چې انسانان یې د حیواناتو د جملې څخه جدا کول. دا وټولونه معلومه ده چې اور نظر و انسانانو ته د مخه وجود درلودی او ځکه چې د اور شرانندو څخه ترډی چې انسانان پیداسی موجود وه.

چې د مختلفو غوښو په اثر لکه آتش فشا نه غرو په ، نالنده او پرېنځل ، آلی احتراق چې د ډیر حرارت په نتیجه کې منځ ته راغی . اما په تاریخ کې سمه پېښه دا وه چې کول او د هغه څخه د انسانانو استفاده ده . کله چې انسان وکولای شوای چې د اور څخه د خپل ژوند په باره کې استفاده وکړي هغه و چې وروسته تر دې یې اور د یو لوی همکار په ډول وبلل شو . په اوله کې انسانانو بعضی تخنیکي استفاده د ځمکې کول . مثلاً د لرغونو څو کې به یې د وځلې او تیرې په آبی کړی او هم دغه راتکه به یې ترڅو سوځل او د اصلې په ډول به یې استفاده کول او په اوله کې انسانانو د ځمکې د سوځولو لپاره هم د اور څخه استفاده کوله . او هم دغه راتکه یې د اور په واسطه ککړه حیوانات پخول او د ډیری مودې لپاره یې ځانونه په هغه ساتل او په دې ډول به یې ځانونه د قحطۍ څخه ساتل داخپله هم د انسانانو د تکثیر د پاره مؤثر عامل وو . دارنگه د افزارو جوړول هم د انسانانو پر ذهن باندې خاص اهمیت لري .

ځکه چې د یوې ساده آلې جوړول او استعمالول یوه اندازه عادت غواړی او هر څه یې چې دی آلتو انکشاف کړاوه د انسانانو مهارت او فکري استعداد به هم په

هغه اندازه پرمخ تللی .

همدارنگه د افزارو جوړول او د اور څخه استفاده د انسانانو قدرت د طبیعت په مقابل کې وروږ کې اوږدی ته یې د اموال وړ کړه . چې د طبیعت بعضی اړخونه د ځان په خوښه واپړی .

[۲] د کرهڼې زده کړه :-

د لومړني انسانانو د وده خدمت چې اولنی تمدن ته ترڅو وړ کېدل هغه د نباتاتو او اهلي کول وه او د اهرم ثابتې ده چې د مخه ترډې چې انسانان حیوانات اهلي کړي و زراعت ته متوجه شوې دې موږ چې ډیر حیوانات اوس لرو او دا حیوانات هغه وخت اهلي شوې دي چې انسانانو و ځان ته دائمی مسکن پیدا کړی چې پدې حساب د نباتاتو څخه استفاده کول تر حیواناتو د مخه دي .

د ځمکې په اکثره ځایونو کې انسانانو ترډیره وخت پورې د حیواناتو او د میوه جاتو څخه استفاده کول ځکه چې د دې غذا لاس ته راوستل ډیر آسان وه او د هغو حیواناتو څخه چې دوی استفاده کول عبارت د غنمو ، اورېشو او جوړو څخه وه او وروسته ترډې چې انسانانو د زراعت فن زده کړ او د اعلی مسکن یې ځان ته پیدا کړی نو د حیواناتو اهلي کولونه یې ملاتړ کړل .

[۳] د فلزاتو څخه استفاده :-

طبعي فلزات انسانانو د ډیرې پخواز مانو څخه پېژندل او د هغه څخه یې استفاده کول څرنگه چې د فلزات د ډیر ورسره مخلوط وه نو انسانانو صرف د هغو ډیر و څخه استفاده کول چې بعضی فلزات ورسره مخلوط او په دغه وخت کې حیواني فلز کاري نه وه شروع شوی کله چې انسانانو لوی کولای چې د فلزات د ډیر و څخه جدا کړي [پا ته ۲۷ مخ کړ]

په نړۍ کې لومړۍ مجله

په نړۍ کې لومړۍ مجله په ۱۸۴۰ میلادی کال کې په لندن کې نشر او چاپ شوه چې نوم یې [پنځ] ؤ. لا کې لومړۍ رسمي مجله چې نړۍ ته پېژندل شوې ده دغه ده چې په ۱۸۴۹ میلادی کال کې د فرانسې په پایتخت پاریس کې چاپ او نشر شوه. ددې مجلې نوم [لار وړاندې] ؤ. موږ د وټاکل شو او د نوموړې مجلې مدیر [برنوز] نومېدی چې دغه وخت او عصر د مهر قواو پیاوړتیا و او لیکوالو مخه بلل کېدی.

د طبی علمي د پاره والی مار ټاکل شوی دی؟

د پخوانیو کپسو او افسانو له مخې څو پېړۍ په میلاد مخه په پخواني یونان کې په یوناني هغو کسانو حق درلودی چې د ناروغانو او نورو علاج وکړي چې کاهما د پېدور نومېدل او د پېدور د پېدېدو په عقیده د طب د خدای ځای و. کاهما د پېدور په نامه په یوه محل کې یو لوی معراج جوړ کړی ؤ چې دغه په یوه اړخه کې به ماران رورل کېده چې ددوی په تمیده سره دغه پاک ماران ښیې څه دواړو ناروغانو علاج ته ورته او هغوی ته به یې شفا ورکوله. (د ښاغلي غور کوال ژباړه)

[۲۶ مخ پاڼه]

د انسانانو لومړۍ

اما هغه وخت چې دوی د اور څخه استعمال شوي کړي او وروسته ددې لی وکولای شوی چې د اور په وسيله د ناروغانو د پېدېدو علاج وکړي او دغه مخه د معجز افراز او آلات جوړ کړي او لږ و لږ چې دوی په حالت ډېر لاس ته راغلي وکړي. هغه مهال دی هغه وخت چې دوی د مس په اهمیت وپوهېدل او د نړۍ په نړۍ کې و اچولې چې دغه مخه د مس و لاس ته راوړلې ددوی د کار کولو اکرار ددوی تجربې وړزیا توکي او د بعضی اورو د پېدېدو چې نور فرات پکښې موجوده انسانان و چې د نړۍ د زوږبان درجه د پېدېدو په وسيله او دوی د طبی نور وړزیا توکي او سپمه هم کشف کړه او هم دغه رنګه یې د رنګه کړه چې ددوی د ناروغانو کېدلو څخه یې یوې و لږ لاس ته راغلي لکه د مس او مس چې یې سره یوځای کړه او دغه څخه یې یوې و لږ د ژړه په نامه جوړ کړي او دوی یې لاس ته دواړو ته وېرې چې په اراور په سته کې او سپمه هم دوی د خوا کشف کړل. او د او سپنې استعمال هم د انسانانو د ژړه د منځ ته راوړلې او دغه و لږ و لږ چې د او سپنې څخه یې جوړول د طبیعت په مقابل کې ښه استعمال وکړل.

داسی څو ک به لږ پيدا
سی چی دده خوش آوازی
به یو آن نسوی محفوظ
کړی یا به دده دهنر مندانه
شخصیت څخه ځان پېچي
خصوصاً په کندهار کی ده
په قدر درلود او دښاد یو په
په لږ و مچانو کی لږ لږون
کاوه استاد پدا (۵۴) کاله
عمر کی چی د (۴۲) کلو
راهیسی یا په بل عبارت داس
کلنی سن څخه د سازو آواز
سره دده سرو کار و ۱۳۱۹
کال راهیسی مو دراد یو پر
لار دده دهنر چی څخه ده
هغه زیږه نه فرحت در کونکی
آواز اور پدای دی چی څو ک
لی دستا یعنی څخه خودداری
نسی کولای

ده مرحوم به ویل چی
پر پښو لانه وم ولاړ شوی چی
سترگی می د موسیقی تارونه
و پیژندل - کله چی می به
معلمه متوب کی وغوښتل چی
دژوندانه کار و بار ته لاس
ورواچوم د موسیقی هغه
طبعی دار بالی قدرت و بلای
خوا نه په پښو لم څکه زه
چی د موسیقی په ماحول کی
زیر پدلی وم اومی د خپل
مرحوم [استاد نوروز خان]
ولمنی ته لاس ور واچاوه
کله چی به په کال کی یوه یا
دوې میاشتی داچانس میسر

شو چی د هند سفر و کړم نو هلته به می داستا د [عبدالوحید خان] څخه
چی دهند د کلاسیک موسیقی پر آسمان وروښانه ستوری و استفاده
کول دی سړی ما غونډی په سلو داگردان درلودل چی دده له پرکنه
به بهر مند او په یو څه یوه جامعی ته وړاندی کېدل .

استاد شیدا په مملکت کی استاد قاسم مرحوم په مدح کی هم و لږ
څه ویل او دانی دیوې خړپې خاڅاری په توگه د ځان سره ساتلی وه
چی د استاد قاسم په ملنگر تیا لې د اعلی حضرت شهید [محمد نادر شاه]
په حضور کی څو خیالونه ویلی و .

په هند کی [ام کرنا ت] کور [د موسیقی یو لوی استاد چی د شیدا]
د تشویق په لار کی لې قدم وهلای دی هغه به لې په ښه نامه یاد او شیدا
مرحوم په هند کی دخپل هنر مندانه موسیقت په هکله تصدیق نامه هم
تر لاسه کړی وه .

مرحوم شیدا په خپل (۵۴) کلنی عمر کی درې ودونه کړی وه چی
اوس لې دوې ښځی - ۱۴ لوڼی و زامن ژوندی دی مرحوم میاچان
شیدانی لې مشر زوی و چی دده سره یو ځای مړ شو .
ده ایران - پاکستان - هند - او شوروی اتحاد ته هم سفر و نه کړی او
کنسرټونه لې ور کړی وه .

مرحوم میاچان (شیدانی)

پدې غمجنه ارافیکې پوښه کی چی دسهار پر پنځو بجو د کوهدامن
څخه و کابل ته درالک په لار کی [کلاسی مراد بیگ] ته نژدی وشوه د
شیدامر حوم [۴۳] کال ښکلی زوی میا شیدانی هم څو نیمر لک شو



میا شیدانی څکه چی پر پلار
گران زوی و نو په خاڅاری سفر و نو
کی به یې کله کله د ځان ملگری
کاوه او د موسیقی په کور کی
به لې دده د بلدیت زیار کېښ څو
چی دی هم د مرحوم پلار تر پاملر نه
لاندی یو حد ته رسیدلی و او اوس
لې یوزیات تعداد علاقه مندان
در لوده .

لالا اختر

دهمدي مياشتي په سر
کې د کندهار يو مشهور
رېاب پښتونکي اختر محمد
چې په لالا اختر مسمي او د
فيض محمد زوی وو په طبيعې
مرگ کې دې چهاره سترگي
پټې کړې .

لالا اختر چې سن کې د
(۶۸) کالو په حدودو کې
نځمې نو پخوا د کريم بابا
مرحوم چې د سليم کندهاري
پلار وو په دېسته کې رېاب

واکه له غلغله وروسته په لې
د کندهار په شوقي محافلو
يا چې په د کابل د موسيقۍ
هنرمندان راغله ده په لې په
سازووکي کېون کاوه .

د لالا اختر مرحوم غږه
چې غوږان پاته او غوايان
دې ټوله دده پر قدم رهي او
د موسيقۍ آلات پښولای
شي .

موږ ددې يادونې په ترڅ
کې وږي مرحوم مېشوتو د
مهربان او لايزال خدای
غږه پخپله او د جنت پي و
بيادې غوايو او پاته کسانو ته
لې صبر . [عمرزی]



د عکس کېن اړخ ته دوهم نفر سليم کندهاري او درېيم
نفر لې مياشيدايي ليدل کېږي

مرحوم مياشيدائي يو کال دمخه واده کړی او يوزوی لې چې د
يوې مياشتې وړه درلود افغانستان راډيو دده غوا لېمرگ
[۸] آوازونه ثبت کړي او ساتلي دي .

طبله زغونکي مرحوم محمد غازي

ددې غمناکه واقعي قربان او مخکښ ۴۶ کلنې محمد غازي
مرحوم و چې په [با به غازي] سره هم پېژندل شوی وو ده په طبله
پښولو کې پوره مهارت درلود استاد سلامت علي دده په حق کې
ويلی وه چې غازي يو پوخ طبله پښوونکی دی ۴ ساعته چې ده طبلې
وهلي وي نو استاد سلامت علي خان وويل چې دا دهر چا او هر طبله
وهونکي په وس پوره نه دی .

محمد غازي د [استاد محمد] ودهغه د زوی مخکښ طبله زده کړی
وي د [۳۰] کالو راهيسې د افغانستان دراديو همکار وو پخوا
د استاد توخان په دېسته کې وې او استاد د سر آهنگ نه ورغی او س لې د
مرحوم شيدې په دېسته کې طبلې وهلي .
محمد غازي مرحوم د شپږو زامنو او لوڼو پلار وو .

د اطلاعاتو او کلتور د وزارت

معین بنی‌اغلی روښان په گذره‌ګۍ

د خپرونو او ددغې ورځپاڼې
د ورورسولو او د کندهار په
تخنيکولو او الیو کې د هندو
خبرخلاقو د غرقولو پرانستلو
په باب د اطلاعاتو او کلتور
لوی مـــــــــــــدیر بنی‌اغلی
غلام محی الدین ایوبی ته
په ښه توګه دغه مامور
دا چې کولو د پاره لارښوونه
و کړه چې د طلوع افغان
ورځپاڼه وروسته له دې
سره ورځ سهار خپره
شي څو چې په همدغه ورځ
پور وړ کړونو ته ورسیږي
او زیاته استفاده مخنی وشي.
او هم لې د کندهار دمجلې
په باب لازمه همدایات
و فرمایل.



د اطلاعاتو او کلتور د
وزارت معین د هلمند
هرات او فراه د ولایاتو د
کلتوري او مطبوعاتي چارو
د کتلو په لړ کې د ثور په
لومړۍ نیټه مابین کندهار
ته راغی.

دلته ناسی بنی‌اغلی روښان
پداسې حال کې چې بنی‌اغلی
ایوبی ورسره دی د پراختیا
اژانس د تیلو پانې د دستگاه
د کتلو په حال کې وینی.

د اطلاعاتو او کلتور د وزارت معین بنی‌اغلی محمد خاوان
روښان د کندهار د اطلاعاتو او کلتور د لوی مدیریت
کلتوري طباعتی او تبلیغاتي چارې د پراختیا اژانس
آمریت او دراد بود آخدي دستگاه په مهل ډول وکتل.
بنی‌اغلی روښان د ثور په دوهمه نیټه د کندهار د والي
بنی‌اغلی محمد صدیق سره د کلتوري او مطبوعاتي چارو
د انجام او د کندهار د موزیم د پاره د یوه مساعد او
مرکزي ځای د ټاکلو په باب خبرې وکړې.

بنی‌اغلی روښان د اخباری او طباعتی فعالو ټولنو
پراختیا او د لړزې ولایتو د پاره د کندهار د طلوع افغان



د کندهار د خرقی شریفی بنکلی اوتاریخی ودانی چی دکاشی کاری
 مینا توری ، بنینه کاری اود یوه پارک د جوړولو کار نی په
 ۸۴ جریبه ملکی کی په ۱۳۴۴ کال شروع شوی و اوس د دې مقدس
 اوتاریخی ودانی د گنبدی د دفنه اود بالندی برخه
 دکاشی کاری ، مینا توری او بنینه کاری کار په ملو کی
 ۹۵ مخ ته تللی دی چی پدی عکس کی د خرقی شریفی
 ودانی جنوای برخه معلومیری